

Upravni sud Republike Hrvatske

PRAVO NA NOVČANU NAKNADU TIJEKOM KORIŠTENJA RODILJNOG DOPUSTA – nezaposlena majka

Pravo na rodiljni dopust nezaposlenim majkama pripada nastavno i nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porodnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki bez ponovnog preispitivanja postojanja uvjeta za priznavanje prava na rodiljni dopust.

Iz obrazloženja:

»Prema podacima spisa predmeta, proizlazi da je tužiteljici kao nezaposlenoj osobi pravomoćnim rješenjem Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Područni ured Z., od 12. siječnja 2004., bilo priznato pravo na novčanu naknadu tijekom korištenja rodiljnog dopusta od dana rođenja djeteta do navršenog šestog mjeseca života djeteta (od 15. prosinca 2003. do 14. lipnja 2004.). Tada je bilo utvrđeno da tužiteljica ispunjava uvjete za priznanje navedenoga prava prema odredbama Zakona o porodnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki (NN 24/96, 109/97 i 82/01).

Prvostupajnsko je tijelo u tom upravnom postupku odbilo zahtjev tužiteljice za priznanje prava na preostalih šest mjeseci rodiljnog dopusta kao i pravo na novčanu naknadu na temelju te osnove, uz obrazloženje, koje je prihvatilo i tuženo tijelo rješavajući o žalbi, da tužiteljica u vrijeme podnošenja zahtjeva (21. lipnja 2004.) nije imala status nezaposlene osobe prijavljene u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Prema odredbi članka 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porodnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki (NN 30/04), koji se primjenjuje od 1. srpnja 2004. (članak 10.), postupci za ostvarivanje prava na rodiljni dopust započeti prije početka primjene toga zakona dovršit će se po odredbama toga zakona.

Odredbom članka 8. tog zakona osoba koja se do dana početka primjene toga zakona otpočela koristiti pravom na roditeljni dopust može se nastaviti koristiti tim pravom prema odredbama toga zakona (stavak 1.). Osoba kojoj je pravo na roditeljni dopust isteklo prije dana početka primjene toga zakona može se koristiti pravom iz toga zakona do navršene prve odnosno treće godine djetetova života (stavak 2.).

Imajući u vidu sve navedeno, ovaj sud smatra da rezultat provedenog postupka ne daje podlogu za zaključak da se o pravu tužiteljice nije moglo riješiti primjenom citiranih odredaba Zakona.

U ovom je slučaju riječ o osobi (nezaposlenoj majci) koja je započela s korištenjem roditeljnog dopusta prema propisima koji su prije bili na snazi te joj je pravo na roditeljni dopust do šest mjeseci djetetova života isteklo prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama Zakona o porodnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki. Stoga joj, stupanjem na snagu spomenutih izmjena Zakona, prema ocjeni ovoga suda, to pravo pripada i nadalje odnosno do navršene godine dana djetetova života bez obzira na njezin trenutačni status nezaposlene osobe i bez ponovnog preispitivanja postojanja uvjeta za priznavanje prava na roditeljni dopust, što je već učinjeno prije donošenja rješenja o korištenju roditeljnog dopusta do šest mjeseci djetetova života i tada je tužiteljica ispunjavala uvjete za stjecanje prava na roditeljni dopust za prvih šest mjeseci djetetova života.«

Us-2187/2005 od 22. veljače 2008.

PRAVO NA OBITELJSKU MIROVINU – izvanbračna zajednica

Pravo na obiteljsku mirovinu ne može se ostvariti na temelju izvanbračne zajednice s osiguranikom koji je umro do 28. ožujka 2008.

Iz obrazloženja:

»U ovom postupku o pravu tužiteljice odlučeno je primjenom odredbe članka 21. Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 43/07, 79707). Odredbom članka 21. Zakona propisano je da se u slučaju smrti osiguranika ili korisnika mirovine osiguravaju članovi obitelji, i to udovica odnosno udovac, razvedeni bračni drug s pravom na uzdržavanje, djeca rođena u braku ili

izvan braka ili posvojena, pastorčad ako su bez oba roditelja i druge označene osobe. Time je zakonodavac izrijekom odredio osobe, članove obitelji osiguranika, koje mogu izvoditi svoja prava od umrlog osiguranika na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju. Odredbama članaka 60. – 70. tog zakona propisani su uvjeti pod kojima članovi obitelji osiguranika iz članka 21. Zakona imaju pravo na obiteljsku mirovinu.

U postupku je na neprijeporan način, koji ne osporava ni tužiteljica u navodima tužbe, utvrđeno da je tužiteljica živjela u izvanbračnoj zajednici sa sada pokojnim osiguranikom. S obzirom na navedene zakonske odredbe, nije bilo zakonske mogućnosti da se udovolji tužiteljičinom zahtjevu za priznavanjem prava na obiteljsku mirovinu iza smrti osiguranika s kojim je živjela u izvanbračnoj zajednici, jer to nije propisano Zakonom o mirovinskom osiguranju.

Sud nije ovlašten ocjenjivati suglasnost navedene odredbe s Ustavom i drugim važećim odredbama zakona, već se navedene odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju primjenjuju dok su na snazi, pa stoga prigovori tužiteljice u tom smislu ne utječu na drugačije odlučivanje u ovom postupku.

Nakon donošenja osporenog akta stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 35/08) od 28. ožujka 2008., kojim je u članku 21. dodan stavak 5. Prema odredbi članka 21. stavka 5., pod članom obitelji iz stavka 1. točke 1. toga članka smatraju se i izvanbračni drug koji je s osiguranikom ili korisnikom mirovine do njegove smrti živio u zajedničkom kućanstvu najmanje tri godine. Status izvanbračne zajednice utvrđuje se u izvanparničnome sudskom postupku.

Člankom 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju izrijekom je propisano da pravo na obiteljsku mirovinu može ostvariti osoba ako izvanbračna zajednica postoji na dan stupanja na snagu toga zakona (28. ožujka 2008.), a trajala je najmanje tri godine. Kako je izvanbračni drug tužiteljice A. P. umro dana 7. ožujka 1997., neprijeporno je da je izvanbračna zajednica prestala smrću A. P., pa stoga nisu ispunjeni uvjeti ni prema članku 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju da bi se udovoljilo tužiteljičinom zahtjevu.«

Us-5153/2005 od 3. travnja 2008.

PRAVO NA STAROSNU MIROVINU – osiguranik zaposlen s nepunim radnim vremenom

Osobe zaposlene s nepunim radnim vremenom koje su provele 15 godina u osiguranju pri stjecanju prava na starosnu mirovinu izjednačuju se s osobama zaposlenim s punim radnim vremenom.

Iz obrazloženja:

»Iz podataka spisa proizlazi da je tužiteljica u radnom odnosu s nepunim radnim vremenom provela 8 godina i 5 mjeseci, dijelom s nepunim radnim vremenom od 2,00 i dijelom 4,00 sata, pa joj se efektivni staž za to razdoblje računa 18 mjeseci i 4 dana, a ostali dio mirovinskog staža ostvarila je kao individualni poljoprivrednik u razdoblju od 1. siječnja 1980. do 30. lipnja 1983., od 1. prosinca 1991. do 31. prosinca 1993. i od 1. siječnja 2001. do 31. kolovoza 2003., tako da joj ukupni mirovinski staž iznosi 11 godina, 2 mjeseca i 19 dana, iako je u osiguranju provela ukupno 16 godina i 8 mjeseci. Odredbom članka 30. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04 i 92/05) propisano je da pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrš 65 godina života (muškarac) odnosno kad navrš 60 godina života (žena) i 15 godina mirovinskog staža.

Odredbom članka 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN 117/03), koji je stupio na snagu 23. srpnja 2003., tj. danom objave u NN, u članku 30. dodan je iza stavka 1. stavak 2., kojim je propisano da, iznimno od odredbe stavka 1. ovog članka, pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik zaposlen s nepunim radnim vremenom kad navrš 65 godina života (muškarac) odnosno kad navrš 60 godina života (žena) i ako provede 15 godina u osiguranju.

Prema ocjeni Suda, tuženo je tijelo pravilno zaključilo da tužiteljica ne ispunjava uvjete za priznanje prava na starosnu mirovinu iz citirane odredbe članka 30. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju, koji se odnosi na godine života i mirovinski staž s punim radnim vremenom, jer nema 15 godina mirovinskog staža.

Medutim, ne bi se moglo isključiti da tužiteljica ispunjava uvjete za priznanje prava iz citirane odredbe članka 30. stavka 2. Zakona, koja se odnosi na osiguranika zaposlenog s nepunim radnim vremenom koji je proveo 15 godina u osiguranju. Naime, odredbom članka 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, kojom je članku 30. dodan stavak 2., omogućuje se zaposlenima s nepunim radnim vremenom ostvari-

vanje prava na starosnu mirovinu pod uvjetom da su proveli 15 godina kao osiguranici u mirovinskom osiguranju. Time se ova skupina zaposlenih izjednačuje sa zaposlenima s punim radnim vremenom u mogućnosti za stjecanje prava na mirovinu, što do sada nije bilo moguće, pa se osporeno rješenje ne može ocijeniti zakonitim.«

Us-8770/2004 od 21. veljače 2008.

*Privedila Meri Dominis Herman**

* Meri Dominis Herman, sudska savjetnica Upravnog suda Hrvatske (court adviser at the Administrative Court of the Republic of Croatia)